אישים באגרות הראי"ה

הרב אליהו חיים מייזל

רבה של לודז' ארבעים שנה, מגדולי רבני פולין · תקפ"א–תרע"ב (1821–1912)

2 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

הרב אליהו חיים מייזל נולד בט' בסיוון תקפ"א (1821) בעיירה הורודוק הסמוכה לוולוז'ין, ונקרא על שם הגאון מווילנה ותלמידו רבי חיים מוולוז'ין. כבר בגיל תשע למד בישיבת וולוז'ין, ובגיל תשע עשרה כיהן ברבנות בעירו. אחר כך כיהן ברבנות דרצ'ין, פרוז'ני ולומז'ה, ובשנת תרל"ג (1873) נבחר לרבה של לודז', העיר התעשייתית המתפתחת, ושימש בתפקיד ארבעים שנה. נודע ברחמנותו ובצדקתו, והיה דמות נערצת בקרב המוני העם.

הרב מייזל חתם עם הרב שמואל מוהליבר והרב יוסף דב סולובייצ'יק על הקול קורא הראשון לייסוד חברות 'ישוב ארץ ישראל', אבל אחר כך משך ידו מתנועת חיבת ציון, כשהצטרפו אליה אנשים שאינם שומרי מצוות, והיה למתנגד תקיף לתנועה הציונית. נפטר בי"ד באייר תרע"ב (1912), בן תשעים ואחת.

הרב קוק על הרב מייזל

בסיוון תרס"ז כתב הרב קוק מיפו אל הרב מייזל, "האי סבא קדישא גאון עוזנו", על כשרות האתרוגים (ראו בפרשת אתרוגי ארץ ישראל) של אגודת 'פרי עץ הדר' שבמושבות. הרב קוק מסביר שבזמנו נטיעת האתרוגים "הוא כולו ע"י הרכבה בלימון", וכל הטורח של גדולי הדורות להישמר מאתרוגים מורכבים הולך ומתבטל. רק בארץ ישראל, אצל הגננים שבמושבות שתחת השגחה, אפשר למצוא אתרוגים כשרים בוודאות. הרב קוק שמע מן הרב שלמה פרידמן מנובידוור שגדולי פולין היו מהדרים דווקא אחרי אתרוגי המושבות אילו ידעו על כשרותם, ולכן פנה אל הרב מייזל ואל עוד יחידים מגדולי הדור. בסוף האגרת הרב קוק מוסיף שאולי תצטרף לזכות המצווה "ג"כ זכות התרבות נטיעות והתישבות אחב"י על אדמת הקודש" (כרך א', אגרת עח).

כעבור כשנה, כשהוצע לגזור תענית ציבור כללית (ראו בפרשת תענית ערב ראש חודש אלול תרפ"ב) על מצב העם, כתב הרב קוק שזקני ירושלים מסכימים לכך רק אם הדבר יבוא מגדולי רוסיה, "כמו הגאונים ר' חיים מבריסק ור"א חיים מלאדז ובעל חפץ חיים" (כרך א', אגרת קכא).

האגרות

כרך א', אגרת עח: להרב מייזל, מיפו: האתרוגים של אגודת 'פרי עץ הדר' שבמושבות נשמרים מהרכבה, מערלה ומטבל. כיום רוב האתרוגים בעולם מורכבים, ולכן כדאי שגדולי פולין יעודדו את קנייתם, לטובת המצווה ויישוב הארץ.

"אך ב"ה אשר השאיר לנו פלטה בהר הקודש, ואחב"י הגננים שבאה"ק שבמושבות"

כרך א', אגרת קכא: להרב אהרן קצנלנבוגן: תענית ציבור כללית תיגזר בארץ רק אם תבוא דרישה מגדולי רוסיה, ובהם הרב מייזל.

"כמו הגאונים ר' חיים מבריסק ור"א חיים מלאדז ובעל חפץ חיים שיחי'"

ראו גם

על הרב אליהו חיים מייזל (המכלול). (רבי אליהו חיים מייזל)

כל האגרות בנושא מצוות התלויות בארץ. (לדף הנושא)

נוסח האגרות

2 האגרות שבהן נזכר הרב מייזל, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת עח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ד סיון תרס"ז - יפו **נמען:** הרב אליהו חיים מייזל, אב בית דין לודז'

הרב קוק מודיע לרב מייזל על כשרות אתרוגי אגודת "פרי עץ הדר" מן המושבות: הם נשמרים מהרכבה, מערלה ומטבל. כיום רוב האתרוגים בעולם מורכבים בלימון, ולכן חשוב שגדולי פולין יעודדו קנייתם, לטובת המצווה ויישוב הארץ.

עיקרי הדברים

- כשרות אתרוגי המושבות.
- פנייה לגדולי פולין.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"ד סיון תרס"ז[4].

ישאו הררי קודש שלו'[5] וברכת עולמים לכבוד האי סבא קדישא גאון עוזנו, הגאון האמתי צדיק ונשגב, מוהר"א[6] חיים מייזיל שליט"א[7] הגאבד"ק[8] לאדז הי"ו[9].

אחדשה"ט[10] דהדר"ג[11] שליט"א. מצאתי לנפשי חובה להודיע קדם כבוד גאון מר שליט"א, את טיב הכשרות של האתרוגים מאגודת "פרי עץ הדר", מבני המושבות של אחב"י[12], שהם נשמרים בהשגחה ושמירה מעולה מכלל חשש הרכבה, ומושגחים בעניני המצות התלויות בארץ, כערלה והפרשת תרומ"ע[13] כדת תוה"ק[14]. וכאשר זה ידוע לכל מאן דבעי למידע, שדרך נטיעת אילנות האתרוגים בזמננו הוא כולו ע"י[15] הרכבה בלימון, ומה שהי'[16] בימים הראשונים רק מעט המציאות נעשה עכשו למנהג קבוע, שממנו לא יסורו כל הגננים מקטן ועד גדול, אי לזאת המכשלה רבה וכל הטורח שטרחו גאוני עולם, ראשונים כמלאכים זי"ע[17], להשמר מאתרוגים מורכבים, הולך הוא ומתבטל, בעוה"ר[18], ע"י המנהג של ההרכבה, המתפשט במלא העולם כולו. אך ב"ה אשר השאיר לנו פלטה בהר הקודש, ואחב"י[19] הגננים שבאה"ק[20] שבמושבות, המוטלים תחת שמירה והשגחה, בעניינים הנוגעים לרבים ביחוד, על ידם הננו מוצאים אתרוגים כשרים, ויכולים הם להמציאם לקהל הגולה, עד בא לציון גואל במהרה בימינו. וכל מה שידעו אחינו ב"י[21] יותר לדרוש אתרוגים כשרים על ידם, יתרבו הנוטעים והנטיעות, ויזכו כל ישראל, במצוה כמאמרה.

והנה כאשר הי'[22] פה עמנו פעה"ק[23] ת"ו הה"ג[24] החריף מו"ה[25] שלמה פרידמן שליט"א מנאווידוואר, והודיע לי שבארץ פולין היו הגאונים והצדיקים המפורסמים מחזיקים מאד להדר דוקא אחרי האתרוגים הללו של המושבות מהאגודה הנ"ל[26], אם הי' להם ידיעה בתוכן הענין, איך שהאתרוגים הנ"ל של האגודה הם נשמרים בכשרותם, ואיך שמבלעדי שמירה עומדים בימינו הכל בחזקת מורכבים, ע"כ[27] מצאתי לי לחובה להודיע דברי אמת הללו להדר"ג[28], ועוד לאיזה יחידים מגדולי הדור, במדינה הנ"ל ביחוד, שרבו בה ב"ה זהירים ומהדרים במצות לעשותן כמאמרן, כן ירבו, למען זכות את הרבים

במצוה כשרה כדין, ואולי תצטרף לזה, ג"כ[29] זכות התרבות נטיעות והתישבות אחב"י על אדמת הקודש ת"ו.

אחתום בברכה ועתרת שלו' רב, כנפשו הקדושה ונפש הצעיר הנושא אל הדר"ג[30] שלו' וברכת כהן הדיוט מארץ חיים,

הק' אברהם יצחק הכהן הנ"ל.

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. שלו' - שלום
6. מוהר"א - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות א (כגון אברהם / אליהו / אהרן / אליעזר) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
7. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. הגאבד"ק - הגאון אב בית דין קהילת
9. הי"ו - השם יברכהו ויחייהו
10. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
11. דהדר"ג - דהדרת גאונו
12. אחב"י - אחינו בני ישראל
13. תרומ"ע - תרומות ומעשרות
14. תוה"ק - תורתנו הקדושה
15. ע"י - על ידי
16. שהי' - שהיה
17. זי"ע - זכותו יגן עלינו
18. בעוה"ר - בעוונותינו הרבים
19. ואחב"י - ואחינו בני ישראל
20. שבאה"ק - שבארץ הקודש
21. ב"י - בני ישראל
22. הי' - היה
23. פעה"ק - פה עיר הקודש
24. ההי"ג - הרב הגאון
25. מו"ה - מורנו הרב
26. הנ"ל - הנזכר לעיל
27. ע"כ - על כן
28. להדר"ג - להדרת גאונו
29. ג"כ - גם כן
30. הדר"ג - הדרת גאונו

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קכא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ט אדר ראשון תרס"ח - יפו **נמען:** הרב אהרן קצנלנבוגן

הרב קוק מסכים להצעה לגזור תענית ציבור כללית בגלל השבר החומרי והרוחני של העם. בארץ ישראל פועלים לפי עצת הזקנים, ובראשם הגאון ר' שמואל סלנט, שמסכים רק אם הדבר יבוא מגדולי רוסיה: ר' חיים מבריסק, ר' אליהו חיים מלודז' וה'יחפץ חיים'. הרב קוק מציע את ב' בסיוון לתענית.

עיקרי הדברים

- תענית ציבור כללית על מצב העם.
- הצורך בהסכמת גדולי רוסיה וזקני ירושלים.
- הצעת ב' בסיוון.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ט אד"ר[4] תרס"ח[5].

שלו'[6] וברכה מקודש לכבוד ידידי הרב הגדול בתורה ויראת שמים, מלא חכמה ודעת, מוה"ר[7] אהרן שי'[8] קאצענעלענסאהן, וכא"ל[9] כן יפקדו לטוב מד' הטוב ב"ה.

אחדשה"ט[10] באה"ר[11],

יקרות ימין כבודו בשני מכתביו, החתום והגלוי, לנכון הגיעוני. ומה אומר ואדבר, כמה נשבר לבי לשברי שברים, על שבר בת עמנו הגדול כים, השבר החמרי וביותר הרוחני, אשר יחדו כתומם באו עלינו. ואנכי מצדי הנני מסכים בכל לב להצעת כת"ר[12], שיחד עם כל דרכי העצה וגדירת הפרץ, אשר חובתנו היא לאחוז בהם בכל עז, דהיינו לקשר יחד את לב כל הצדיקים והגאונים לעסוק בהארת אור ד' ב"ה, קדושתו ואמונתו בישראל, ע"פ[13] עצות עתיקות ועצות חדשות, אשר מקרוב תצמחנה מידי בורא רפואות ב"ה, אשר יצמיח ישועות לכל עת מצא, בכל דור ודור כפי ענינו, הנה התרופה המיוחדת של תענית צבור כללית גדולה היא מאד, בין ברוחניות, לעורר ימין עליון ואור חסד על עם ד', בין במורגש, התעוררות הלבבות לחיזוק התורה והיהדות והחזקת מעוז עץ החיים. אבל כשאני לעצמי, מובן הדבר שלעשות פעולה מאה"ק[14] צריכין אנו דוקא לעשות ע"פ עצת זקני גאונינו שי', והישיש שבהם הגר"ש[15] סלאנט שי' בראשם, והוא נ"י[16] דעתו מסכמת רק אז לצאת בכח גזרת תענית ציבור כללית, כשיהי'[17] הענין נדרש מרוסיא מיחידי גאוני הדור אשר שם, כמו הגאונים ר'[18] חיים מבריסק ור"א חיים מלאדז ובעל חפץ חיים שיחי'[19] וכיוצא בהם. ומה טוב ונכון הי'[20] להענין, אם יצא בזה לעזרה כבוד הגאון אבד"ק[21] דמח"ק[22] הר"מ[23] שליט"א[24], להיות פועל יחדו עם סיעת הגאונים הנ"ל[25] שי', ואנכי הצעיר הנה ידי עמם בע"ה[26], לכל דבר קדושת השי"ת[27] ואור ישועתו על עמו, ועינינו תלויות לרחמיו הרבים אשר ברוגז יזכר, ובאורו ואמתו יאר לנו.

ע"כ[28] כת"ר המתחיל במצוה אומרים לו גמור, וראוי לע"ד[29] שיעשה הדבר ליום כ' סיון הבע"ל[30], יהפכהו השי"ת לששון ולשמחה לנו ולכל ישראל, וא' כביר לא ימאס.

והי'[31] זה שלו' וברכת ד' וישועתו לראש כבוד ידי"נ[32] וביתו וכא"ל, ירומם אף ינשא, כנה"ר[33] ונפש ידי"ע[34] מוקירו ומכבדו באהנ"א[35],

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. אד"ר - אדר ראשון
5. תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
6. שלו' - שלום
7. מוה"ר - מורנו הרב רבי
8. שי' - שיחיה
9. וכא"ל - וכל אשר לו
10. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
11. באה"ר - באהבה רבה
12. כת"ר - כבוד תורתו
13. ע"פ - על פי
14. מאה"ק - מארץ הקודש
15. הגר"ש - הגאון רבי שם שמתחיל באות ש (כגון שמואל / שלמה / שמעון / שמחה / שאול) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
16. נ"י - נרו יאיר
17. כשיהי' - כשיהיה
18. ר' - רבי
19. שיחי' - שיחיו
20. הי' - היה
21. אבד"ק - אב בית דין קהילת
22. דמח"ק - דמחזיקי הדת (בלונדון)
23. הר"מ - הרב רבי שם שמתחיל באות מ (כגון משה / מאיר / מרדכי / מנחם / מיכל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
24. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
25. הנ"ל - הנזכר לעיל
26. בע"ה - בעזרת השם
27. השי"ת - השם יתברך
28. ע"כ - על כן
29. לע"ד - לעניות דעתי
30. הבע"ל - הבא עלינו
31. והי' - והיה
32. ידי"נ - ידיד נפשי
33. כנה"ר - כנפשו הרמה
34. ידי"ע - ידידו עוז
35. באהנ"א - באהבה נאמנה